

Geboorte, relatievorming en crisis

MACRO PERSPECTIEF

Joop de Beer
NIDI (KNAW-RUG)

NIDI-NVD-CBS seminar Crisis en levensloop
26 maart 2014

CONJUNCTUURGOLVEN

Recessies sinds 1980

Begin jaren 80 hoge inflatie, hoge werkloosheid

Begin jaren 90 milde recessie

Begin deze eeuw knappen internetzeepbel

Vanaf 2008 krediet- en financiële crisis

GEBOORTE, RELATIEVORMING EN CONJUNCTUUR

Geboorte en relatievorming

- Geboorte
- Huwelijkssluiting
- Echtscheiding

Economische conjunctuur

- Vertrouwensindex
- Werkloosheidspercentage

PERSBERICHT CBS 6 FEBRUARI 2014

Forse daling geboorten en huwelijkssluitingen in 2013

“... lijkt samen te hangen met de economische conjunctuur.”

Is er een oorzakelijk verband?

GEZINSVORMING EN CONJUNCTUUR

Geboorten, huwelijken, scheidingen:

- **Absolute aantallen**

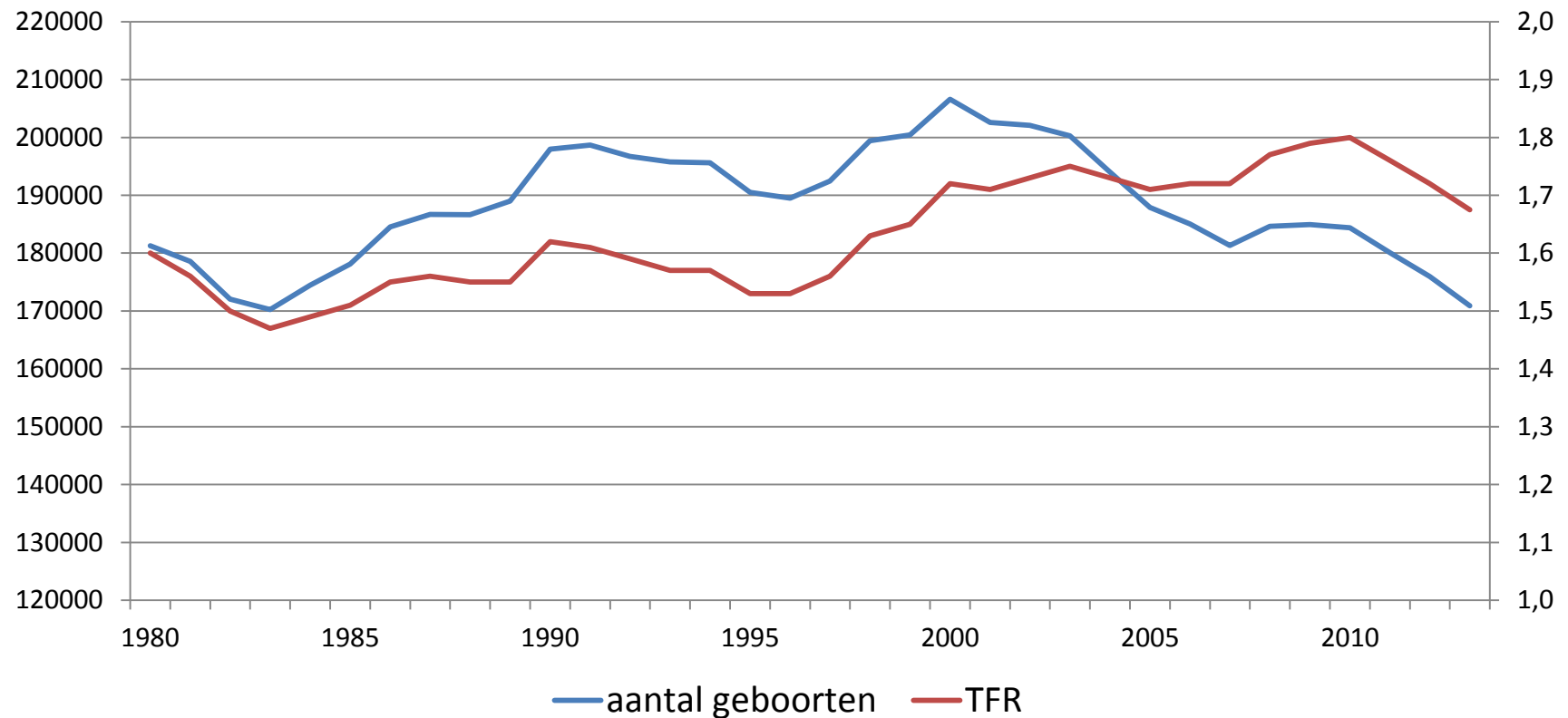
Beïnvloed door bevolkingsomvang

- **Relatieve cijfers**

Gecorrigeerd voor bevolkingsomvang en leeftijdsopbouw

AANTAL GEBOORTEN

VRUCHTBAARHEIDSCIJFER: TFR (SCHAAL RECHTER AS)

GEZINSVORMING EN CONJUNCTUUR

Geboorten, huwelijken, scheidingen:

Relatieve cijfers:

- **Lange-termijn trends**
- **Fluctuaties: conjunctuur?**

GEBOORTE

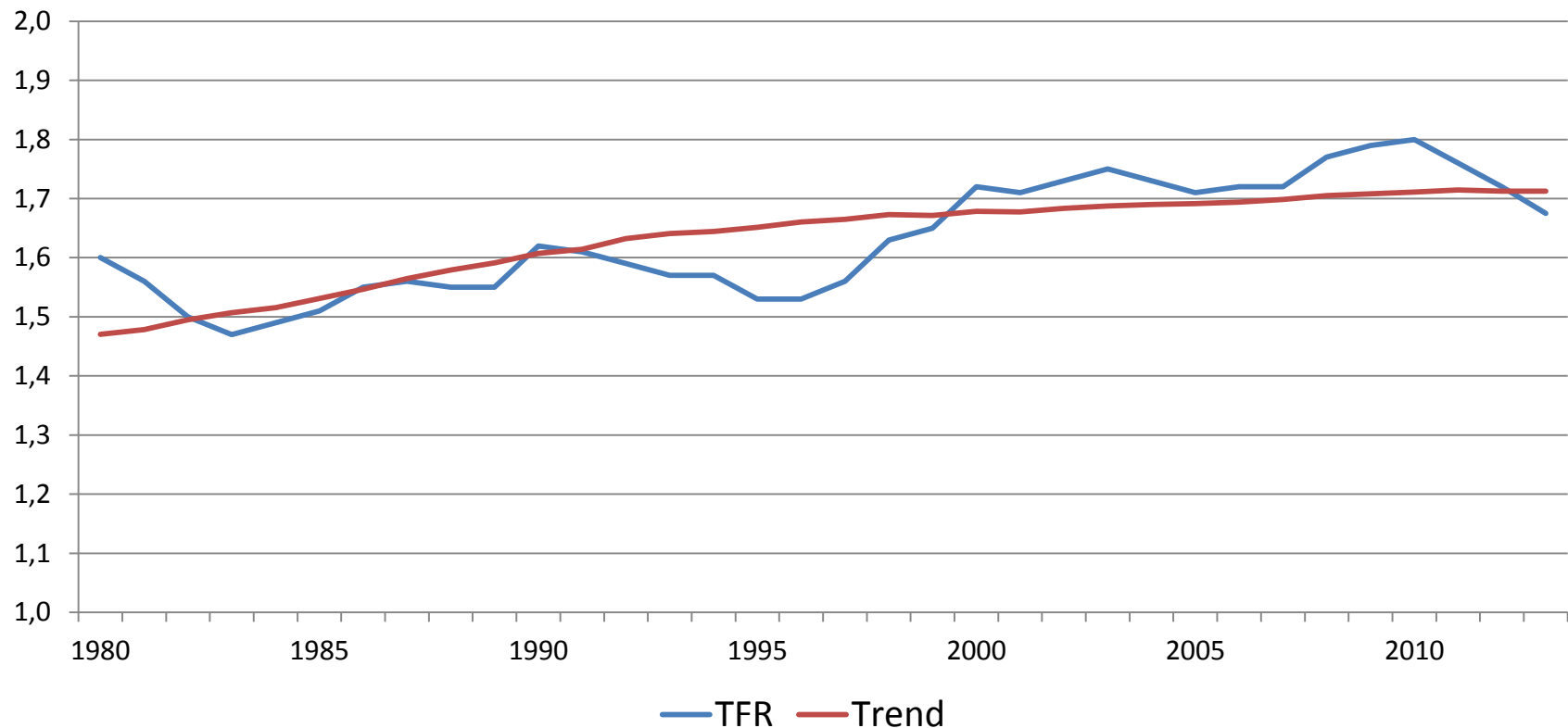
TFR (totaal vruchtbaarheidscijfer)

Lange-termijn trend afhankelijk van:

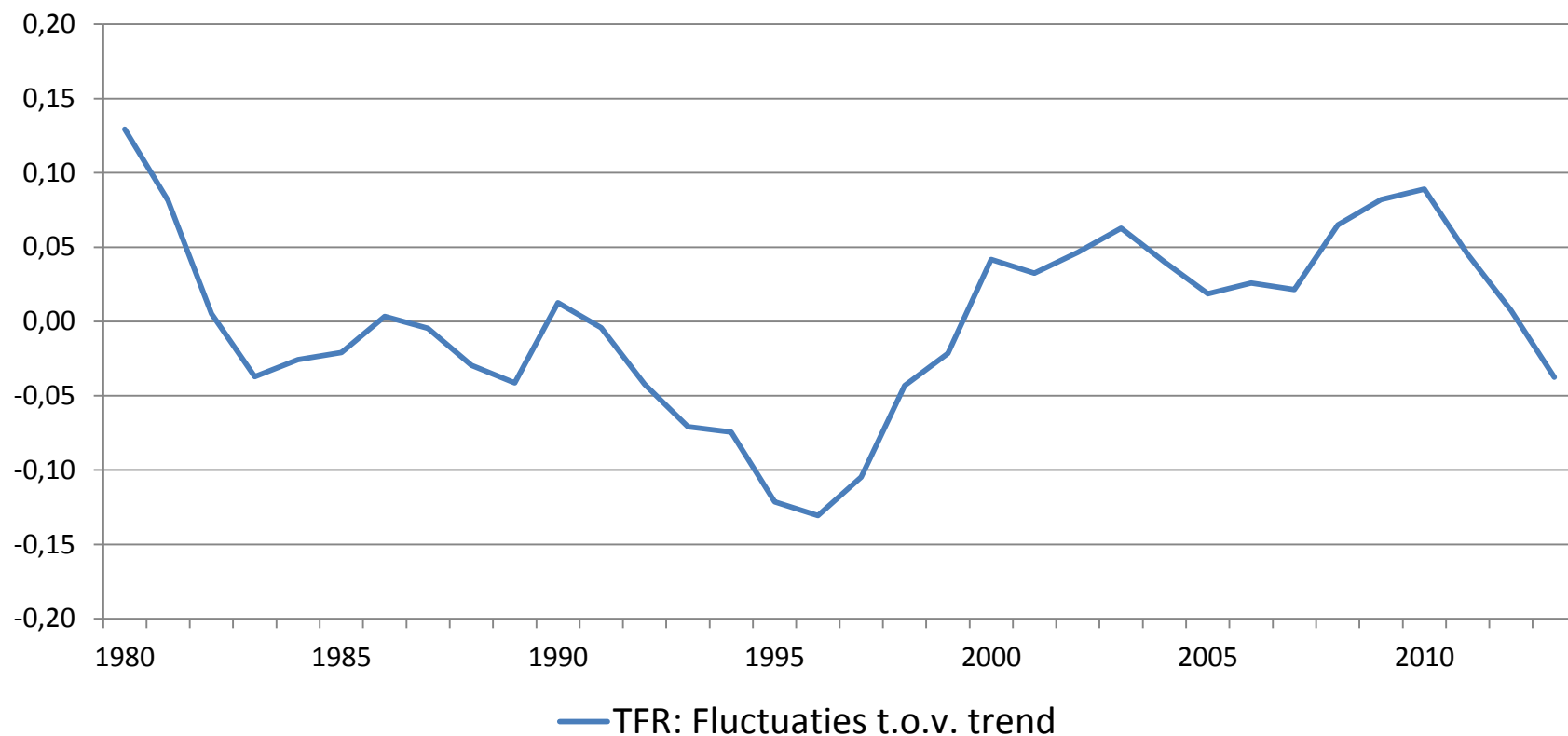
- **gemiddeld kindertal per vrouw**
- **timing van krijgen van kinderen:
uitstel en inhaal**

GEBOORTE:

TFR EN LANGE-TERMIJN TREND ($R^2 = 0.62$)

TFR: FLUCTUATIES T.O.V. TREND

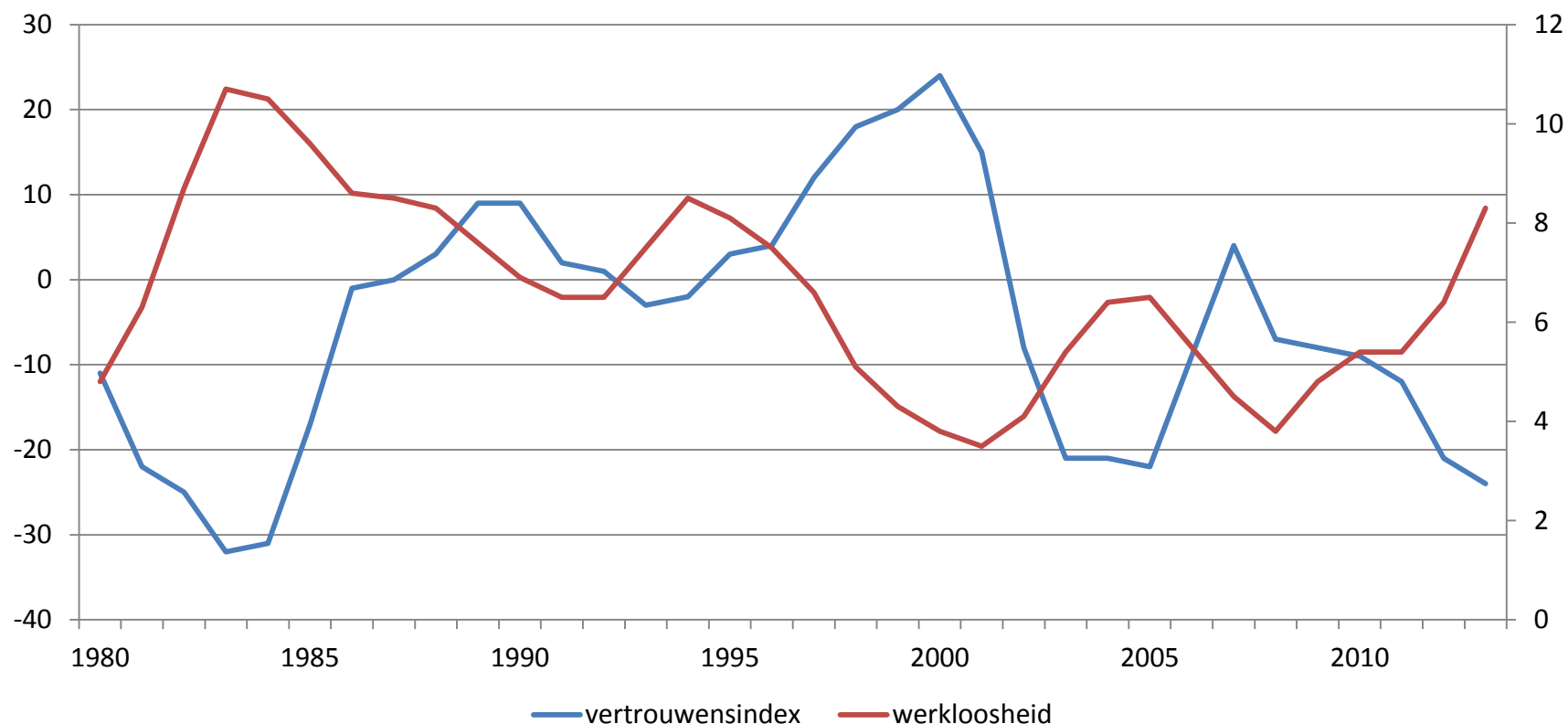

CONJUNCTUUR

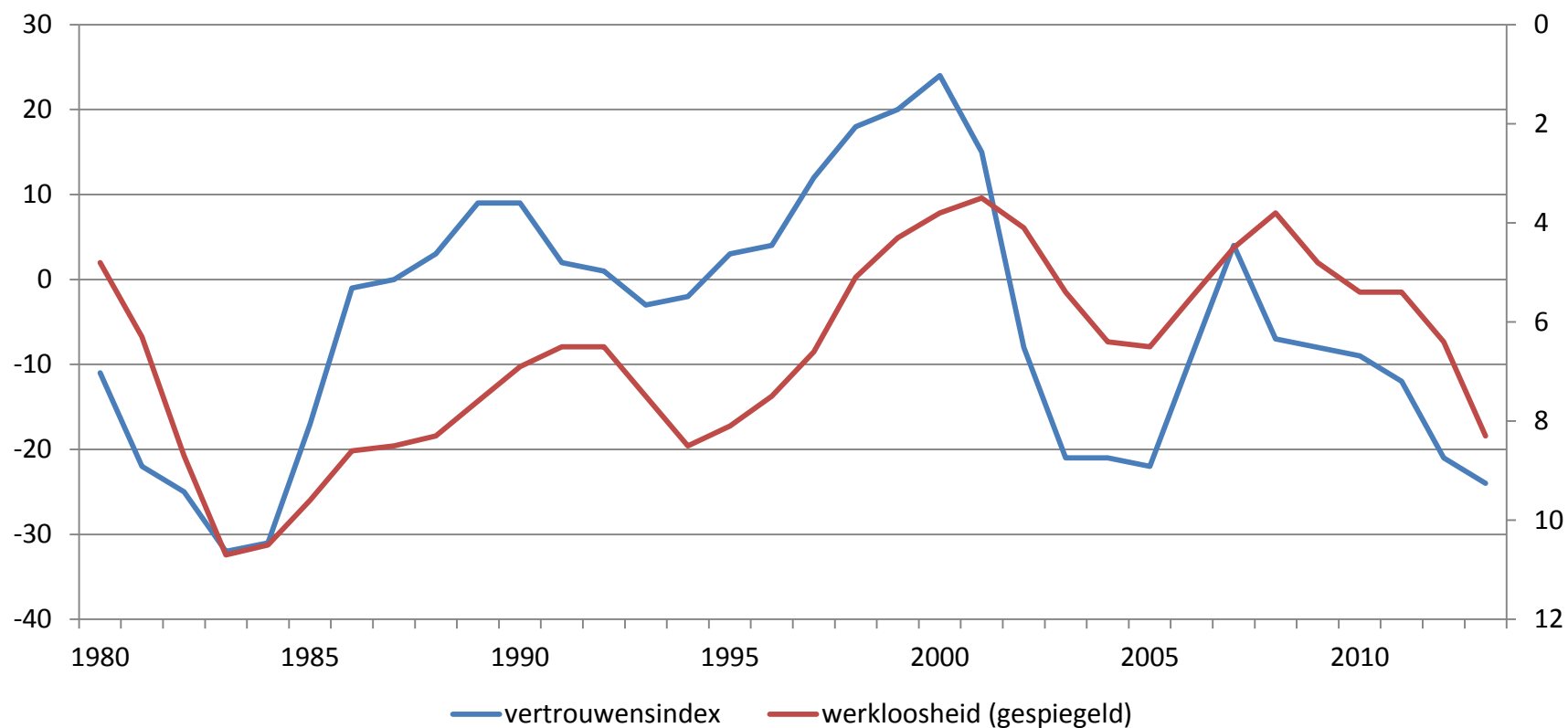
Indicatoren

- **Vertrouwensindex**
- **Werkloosheidspercentage**

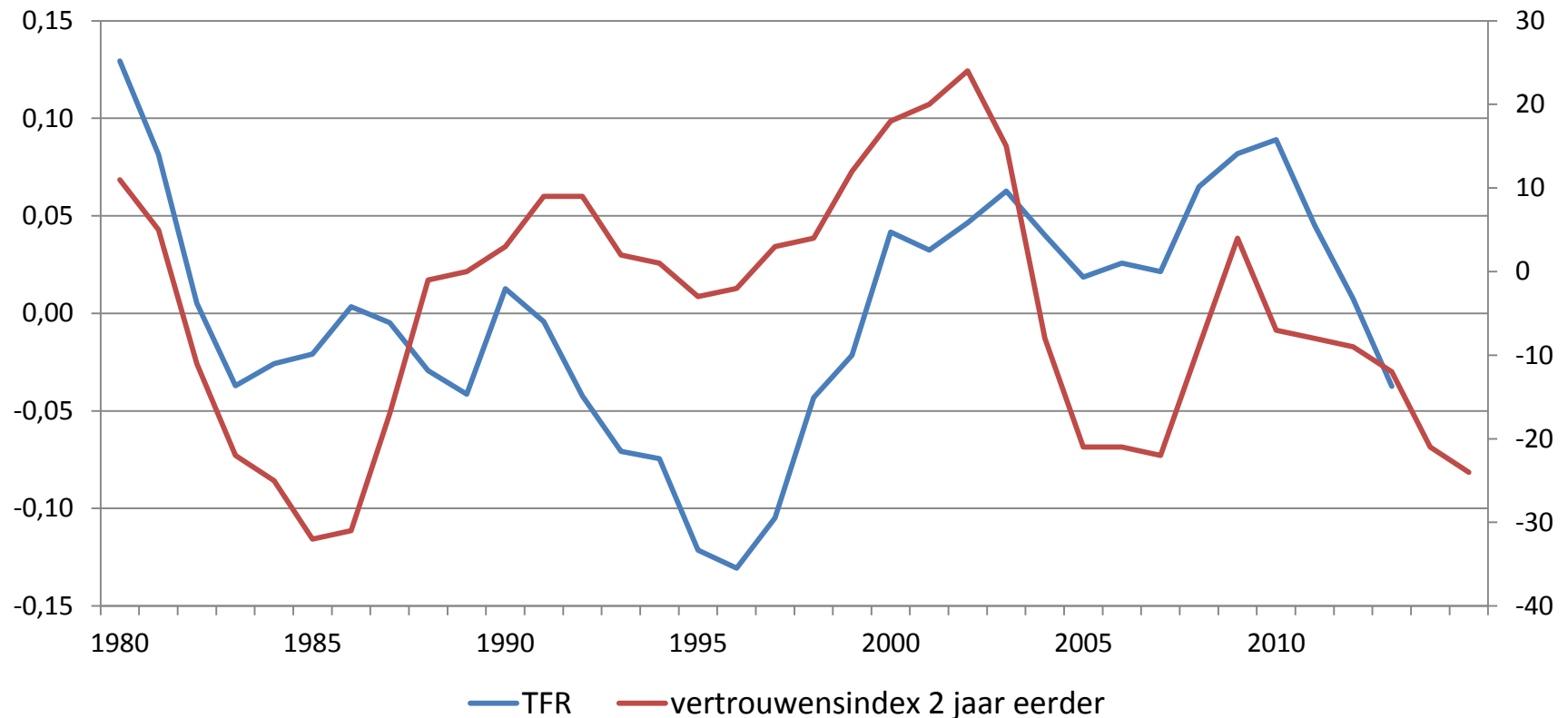
CONJUNCTUUR: VERTROUWENSINDEX WERKLOOSHEIDSPERCENTAGE (SCHAAL RECHTER AS)

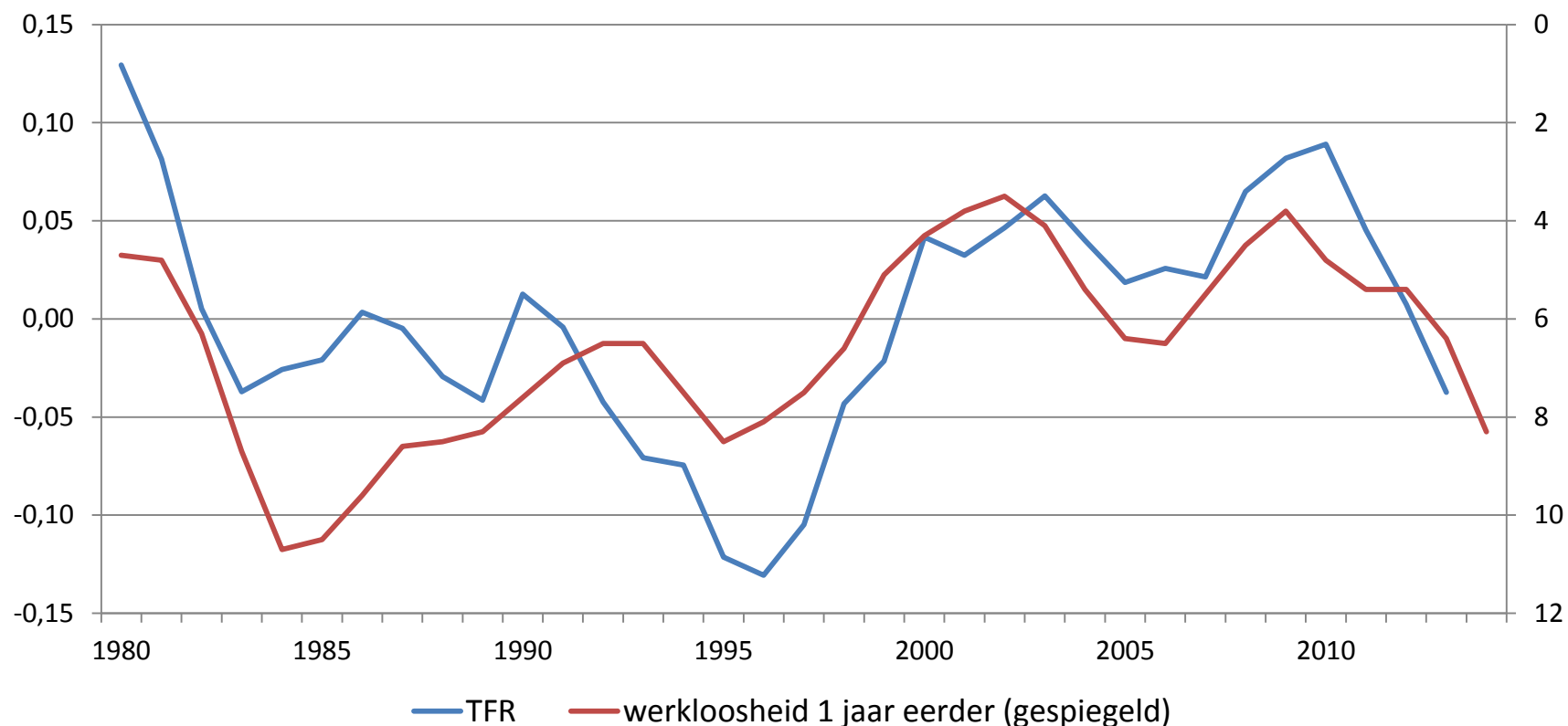
CONJUNCTUUR: VERTROUWENSINDEX WERKLOOSHEIDSPERCENTAGE GESPIEGELD (SCHAAL RECHTER AS)

TFR: FLUCTUATIE T.O.V. TREND VERTROUWENSINDEX 2 JAAR EERDER (RECHTER AS)

TFR: FLUCTUATIE T.O.V. TREND WERKLOOSHEID 1 JAAR EERDER, GESPIEGELD

VERKLARINGSMODEL TFR

Verklarende variabelen:

- Lange-termijn trend
- Werkloosheid

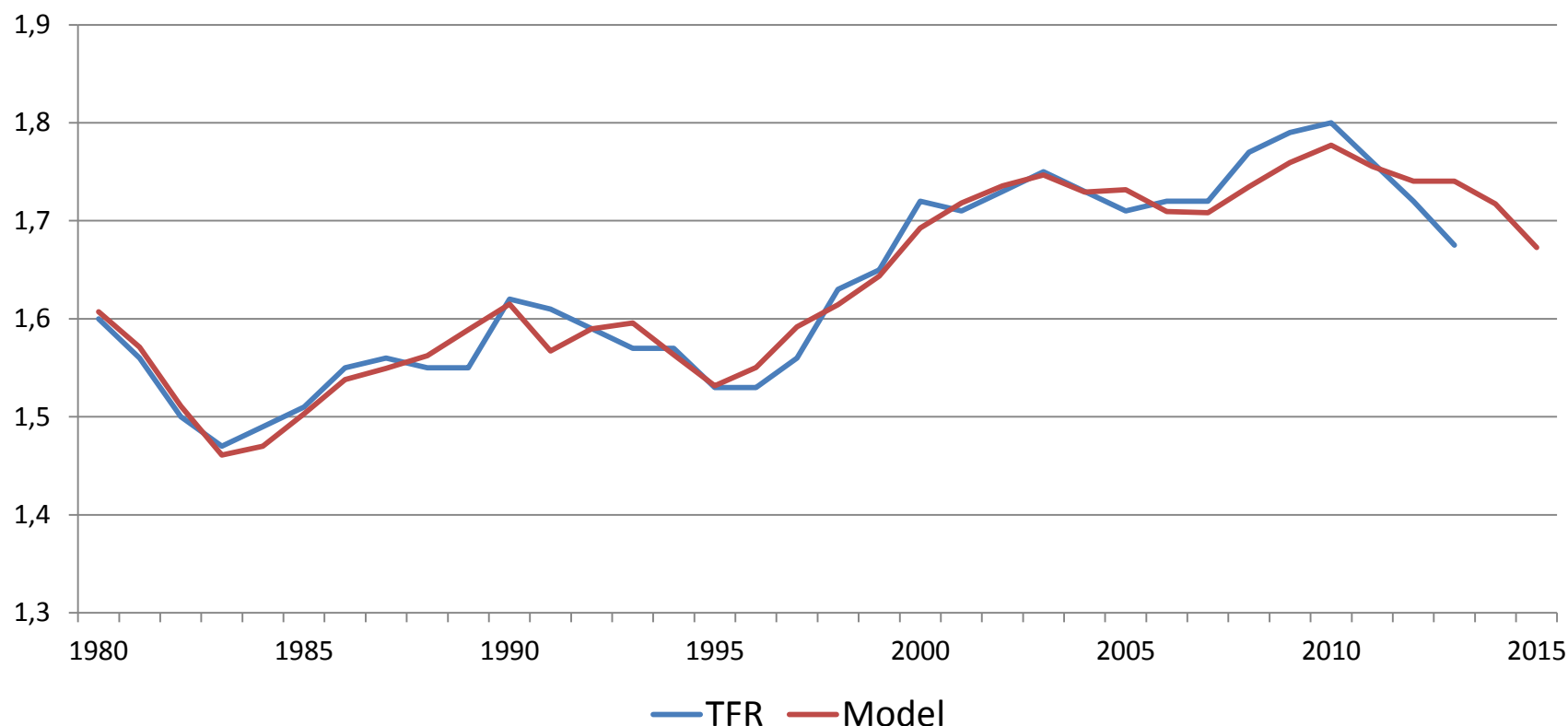
vertraging oplopend van 0 naar 2 jaar

Trend: $R^2 = 0.62$

Trend + werkloosheid: $R^2 = 0.95$

TFR EN MODEL

VERKLARENDE VARIABLEN: WERKLOOSHEID EN INHAAL
VERTRAGING OPLOPEND VAN 0 NAAR 2 JAAR

EFFECT HUIDIGE CRISIS OP TFR

- Daling TFR met 0.12

2010: 1.80

2013: 1.68

- Stijging werkloosheidspercentage

2008: 3.8 2013: 8.3

- Effect op TFR: daling met 0.10

CRISIS EN HUWELIJKSSLUITINGEN

Persbericht CBS 6 februari:

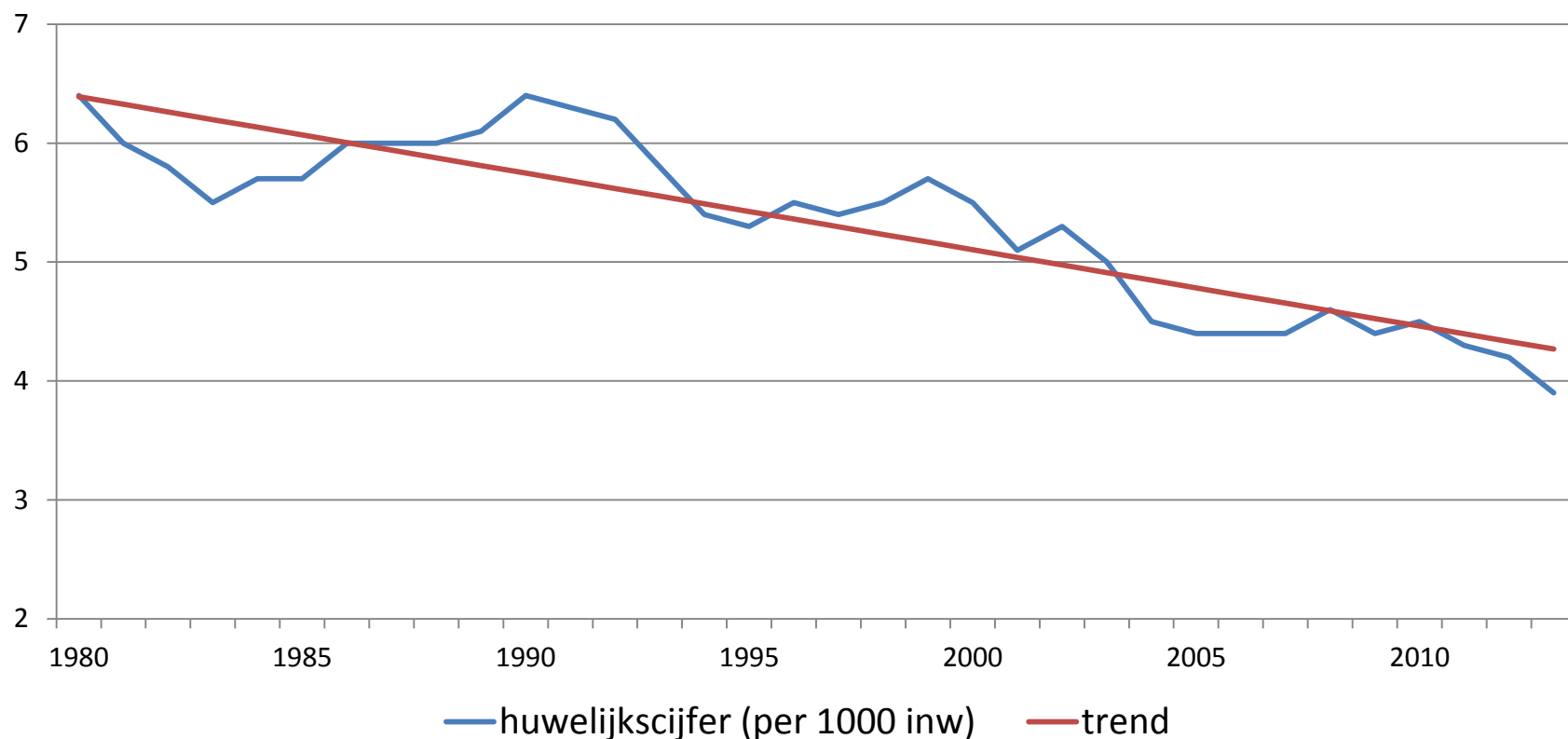
Aantal huwelijkssluitingen is fors gedaald:

- 2012: 80 duizend
- 2013: 74 duizend

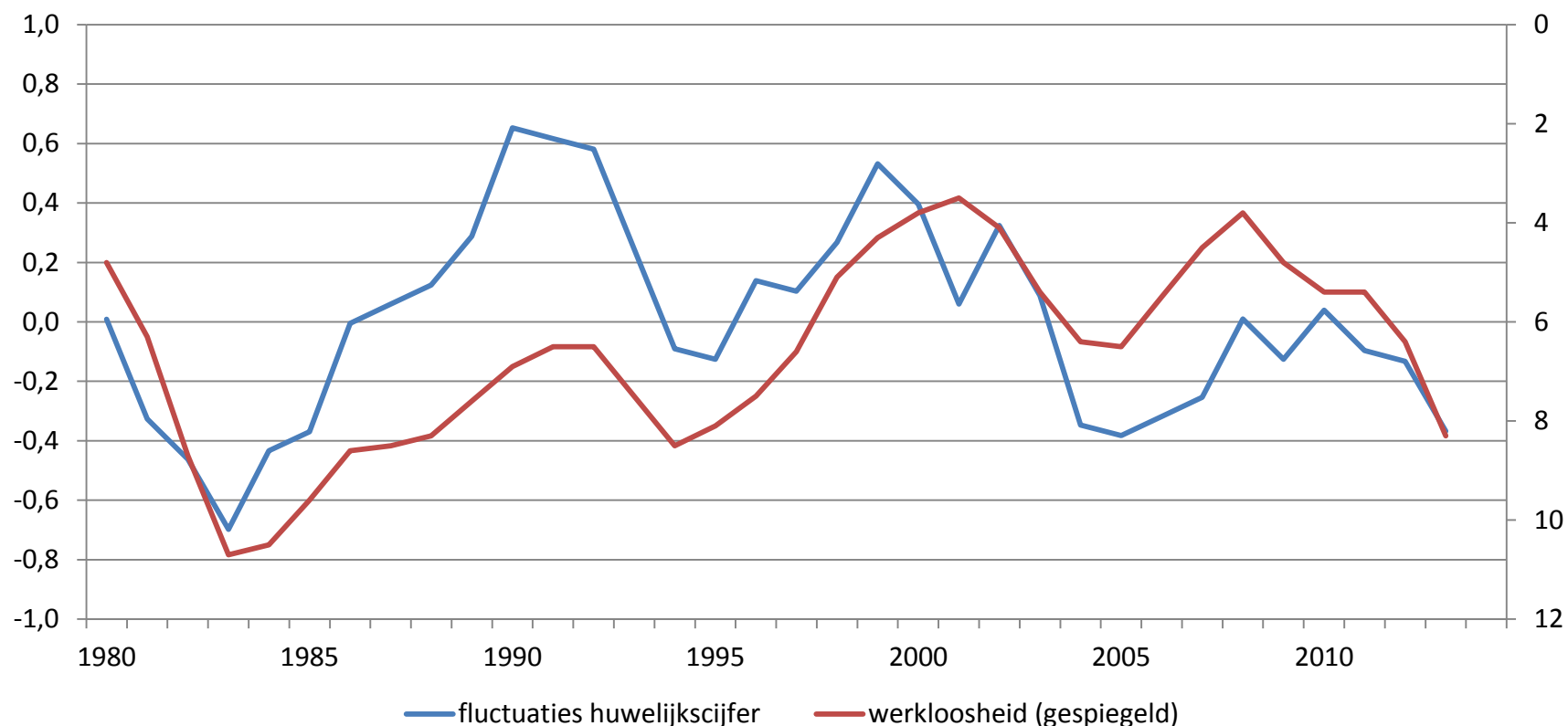
(inclusief partnerschapsregistraties)

HUWELIJKSCIJFER: HUWELIJKSSLUITINGEN PER 1 000 INWONERS

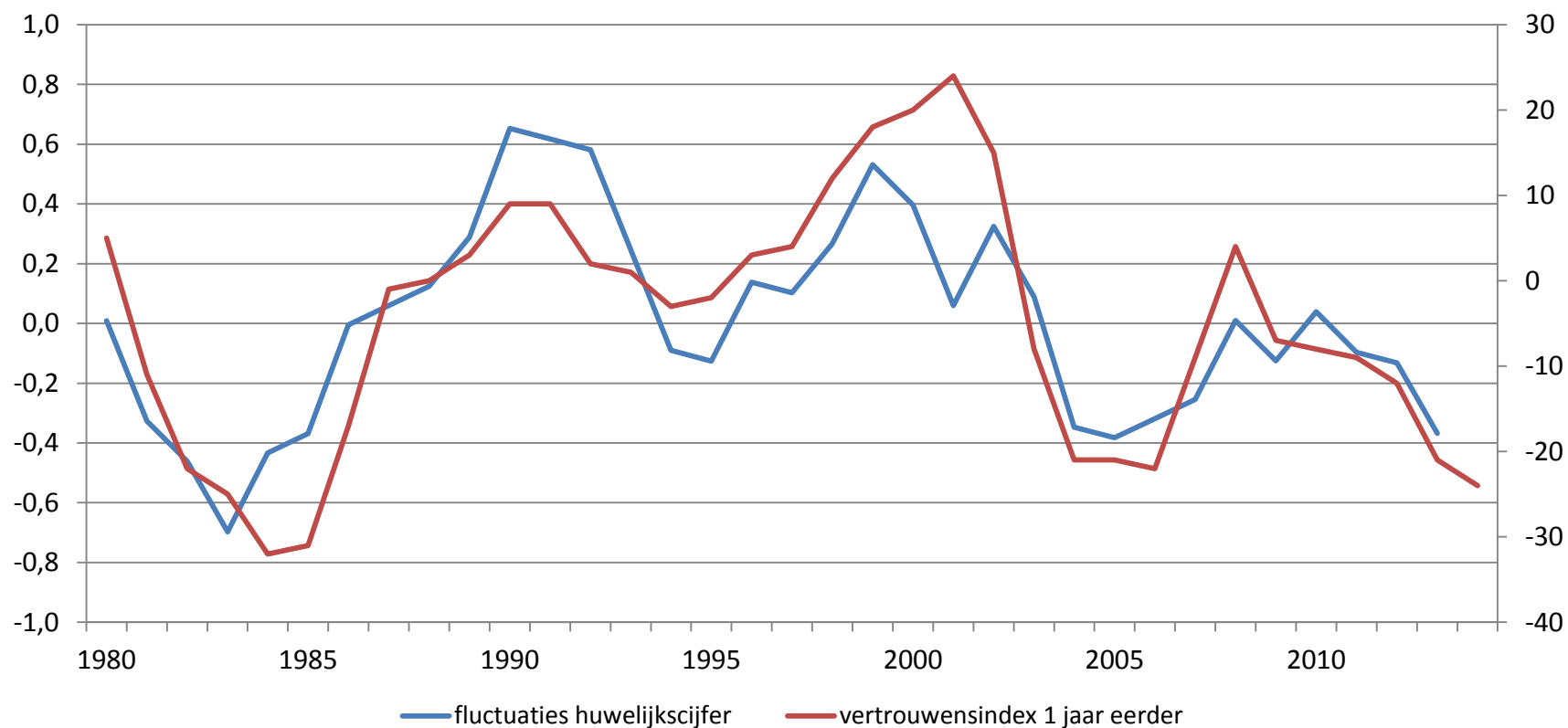
TRENDMATIGE DALING ($R^2 = 0.78$)

HUWELIJKSCIJFER: FLUCTUATIES TEN OPZICHTE VAN TREND WERKLOOSHEID, GESPIEGELD (SCHAAL RECHTERAS)

HUWELIJKSCIJFER: FLUCTUATIES TEN OPZICHTE VAN TREND VERTROUWENSINDEX (1 JAAR EERDER)

VERKLARINGSMODEL HUWELIJKSCIJFER

Verklarende variabelen:

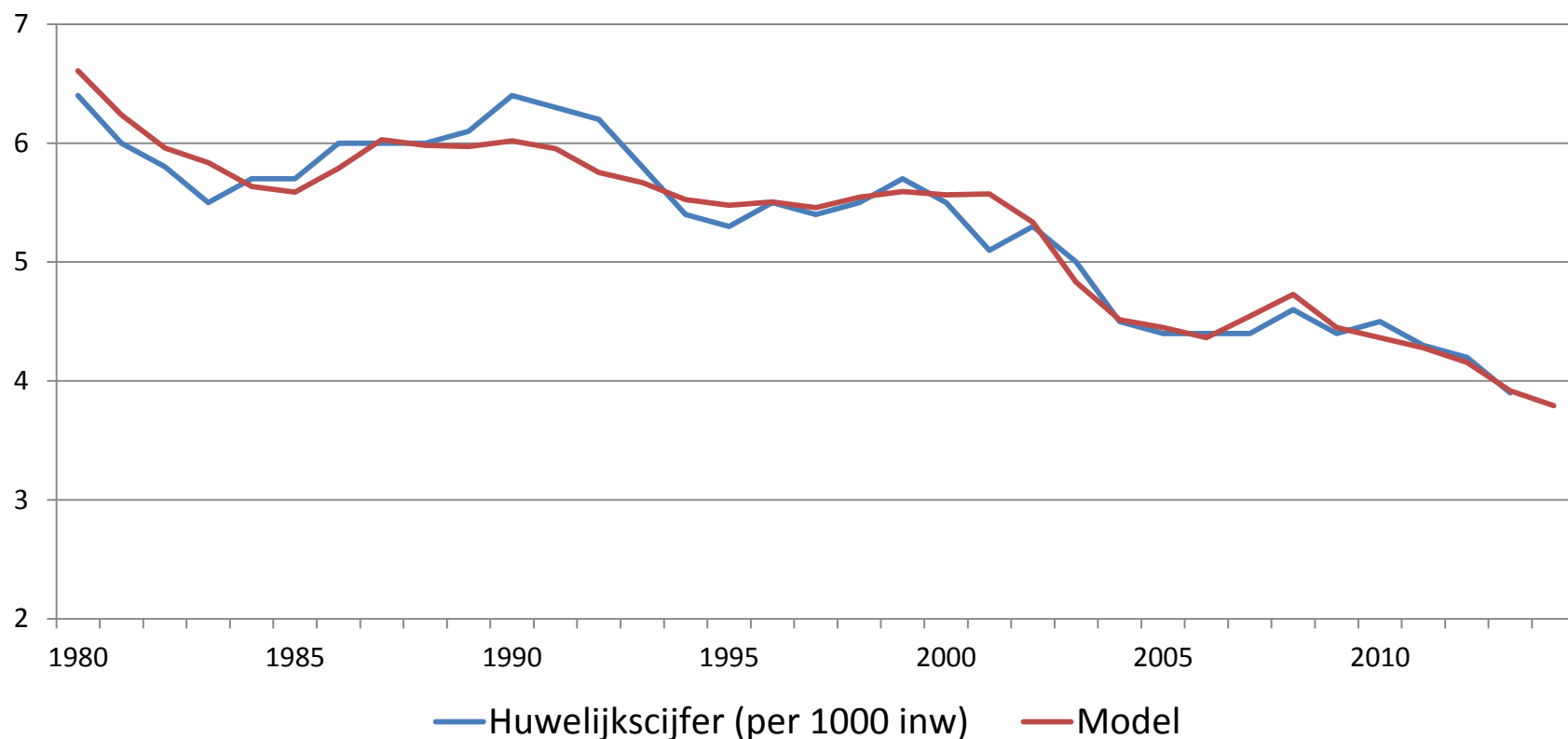
- **Trend**
- **Vertrouwensindex**
vertraging van 1 jaar

Trend: $R^2 = 0.78$

Trend + vertrouwensindex: $R^2 = 0.93$

MODEL HUWELIJKSCIJFER

VERKLARENDE VARIABLEN: VERTROUWENSINDEX EN TREND

DALING HUWELIJKSSLUITINGEN IN 2013 (INCLUSIEF PARTNERSCHAPPEN)

2012: 80 duizend

2013: 74 duizend

Daling 6 duizend

Door trend	1,3 duizend
Door crisis	3,4 duizend
Onverklaard	1,2 duizend

CRISIS EN ECHTSCHEIDINGEN

Persbericht CBS 6 februari:

**Geen melding van verandering in echtscheidingen.
Aantal echtscheidingen is nauwelijks veranderd.**

Geen effect crisis?

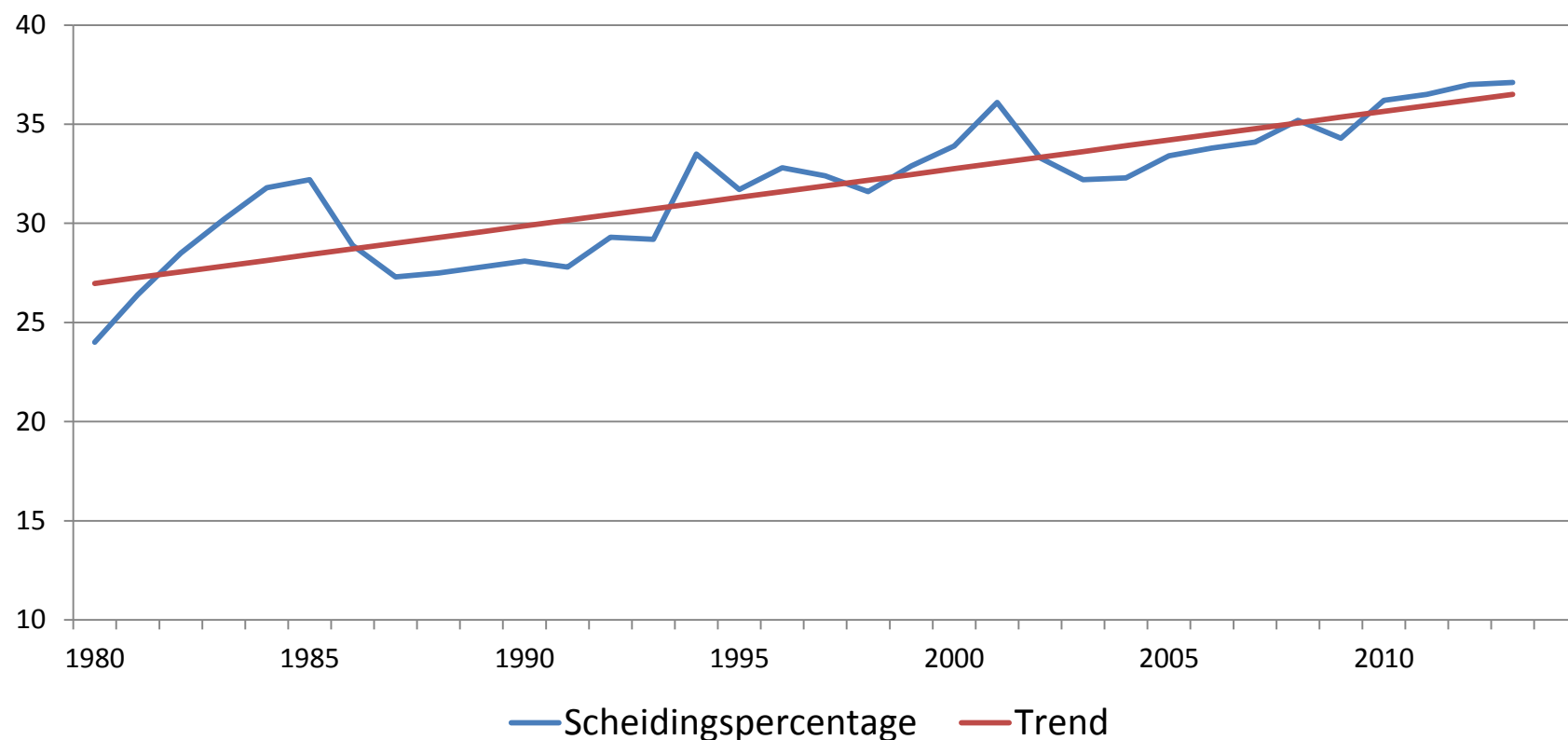
CRISIS EN SCHEIDINGEN

Hypothesen:

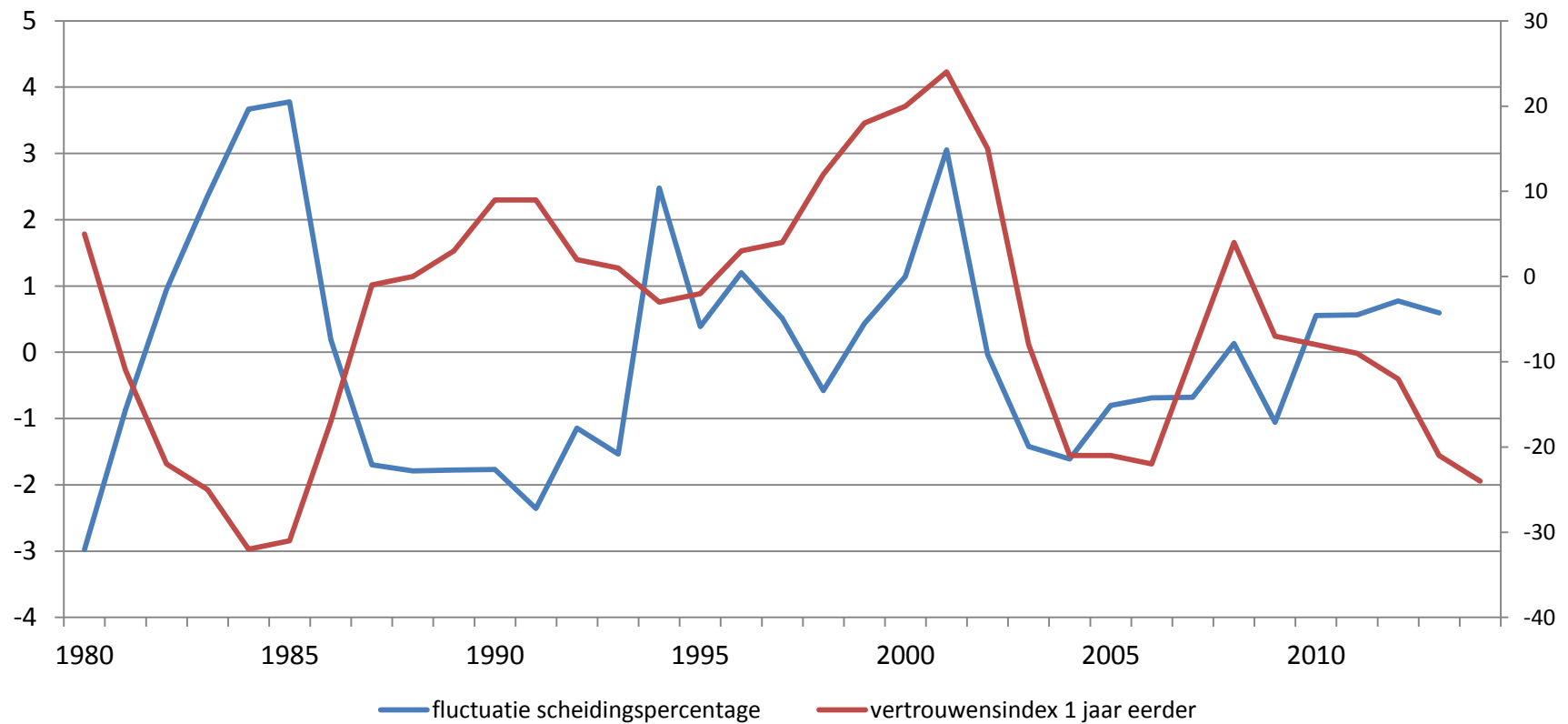
1. Crisis in economie -> huwelijks crisis
Crisis -> meer scheidingen
2. Scheiden is duur
Crisis -> minder scheidingen

SCHEIDINGSPERCENTAGE

TRENDMATIGE DALING ($R^2 = 0.74$)

SCHEIDINGSPERCENTAGE: FLUCTUATIE T.O.V. TREND VERTROUWENSINDEX EEN JAAR EERDER

1980 - 1995 TEGENGESTELD VERLOOP

1995 - 2010 PARALLEL VERLOOP

NA 2010 ONDUIDELIJK

VERKLARINGSMODEL SCHEIDINGSPERCENTAGE

Verklarende variabelen:

- Trend
- Vertrouwensindex

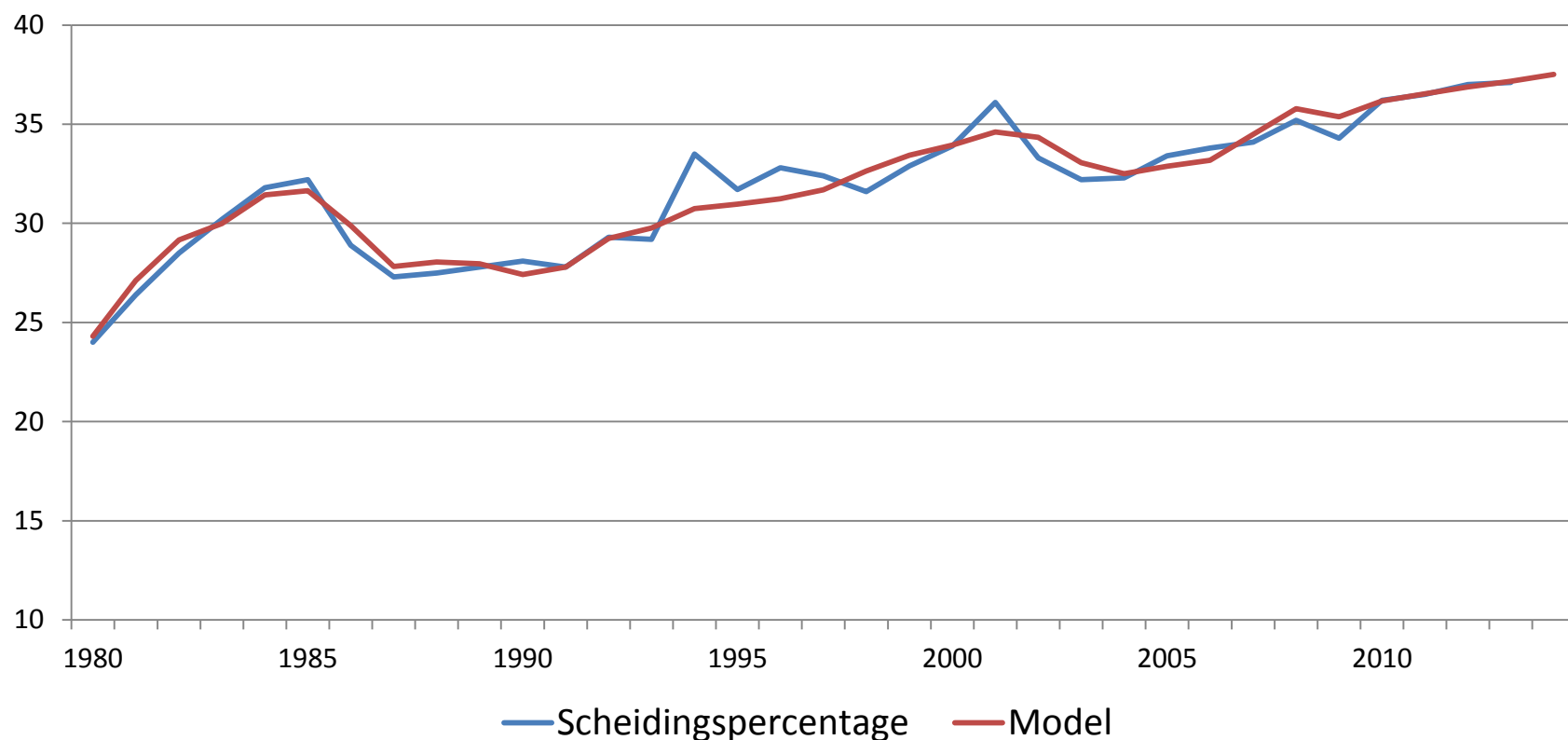
1980-1995	negatief effect
1996-2009	positief effect
2010-2013	geen effect

Trend: $R^2 = 0.74$

Trend + vertrouwensindex: $R^2 = 0.94$

MODEL SCHEIDINGSPERCENTAGE

VERKLARENDE VARIABLEN: VERTROUWENSINDEX EN TREND

SCHEIDINGSPERCENTAGE EN CRISIS

1980-1995: recessie -> meer scheidingen

1995-2010: recessie -> minder scheidingen

na 2010: geen zichtbaar effect

CONCLUSIES (1)

Effect van trend en conjunctuur

	R^2	R^2
	trend	trend + conjunctuur
1980-2013		
TFR	0.62	0.95
huwelijkscijfer	0.78	0.93
scheidingspercentage	0.74	0.94

CONCLUSIES (2)

Geboorte, huwelijken en scheidingen:

- **Conjunctuur heeft effect op gezins- en relatievorming**
- **Maar minder sterk dan lange-termijntrends**
- **Effect is tijdelijk**
- **Effect varieert tussen conjunctuurgolven**

CONCLUSIES (3)

Huidige crisis

- **Geboorte**
 - Omslag in TFR pas na 2010
 - Daarna sterke daling
- **Huwelijkssluiting**
 - Crisis versterkt dalende trend
- **Scheidingen**
 - Geen duidelijk effect

dank u

Joop de Beer
beer@nidi.nl

KONINKLIJKE NEDERLANDSE
AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN

NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen KNAW
en geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen

www.nidi.nl